

ԳԼՈՐԱԼ ԱՆՀԱՎԱՍԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԱՂՔԱՏՈՒԹՅՈՒՆ. ԱՐԴԻ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

ԱԼՎԱՐԴ ԽԱՌԱՏՅԱՆ

Վերջին տարիներին միջազգային տնտեսական ինտեգրացիայի ներգործությունը եկամուտների անհավասարության և աղքատության վրա, ինչպես նաև գլոբալ անհավասարության և աղքատության չափման խնդիրները դարձել են գիտական բուռն քննարկումների առարկա: Հաշվարկման մեթոդաբանությամբ պայմանավորված՝ հետազոտողները ներկայացնում են աշխարհի քաղաքացիների միջև եկամուտների բաշխման և աղքատության տարբեր գնահատականներ¹: Գլոբալ անհավասարության և աղքատության միտումների հարցում ևս տեսակետները տարբեր են: Ունանք գտնում են, որ 1980-ականներից սկսած՝ գլոբալացման նոր ակիբը նպաստել է աղքատության և գլոբալ անհավասարության կրճատմանն աշխարհում, մյուսների կարծիքով, ընդհակառակը, անհավասարությունը երկրների ներսում և երկրների միջև մեծացել է²:

Մեր նպատակն է.

- վերլուծել գլոբալ անհավասարության և աղքատության միտումները,

- ներկայացնել գլոբալ անհավասարության և աղքատության որոշման մեթոդաբանական խնդիրները,

- գնահատել գլոբալացման ազդեցությունը աղքատության վրա:

Եկամուտների անհավասարության և աղքատության հարցերը կարելի է ինչպես տնտեսական, այնպես էլ սոցիալական տեսանկյունից: Աճող ազգային անհավասարությունը և աղքատությունը կասեցնում են կայուն տնտեսական աճը: Եկամուտների մեծ բևեռացումը հանգեցնում է հարուստների սոցիալական անջատողականությանը (սեպարատիզմին) և միջին դասի դուրս մղվելուն, իսկ երբ սոցիալական անհավասարության ընկալումը գերազանցում է տնտեսական աճի բերած օգուտները, սոցիալական լարվածությունը կարող է վերաճել քաղաքական հեղաշրջման:

Գլոբալ անհավասարության և աղքատության որոշման մեթոդաբանական բարդությունները ունեն մի շարք պատճառներ: Նախ՝ առանձին երկրների բնակչության եկամուտների համադրումը բարդանում է

¹ Տե՛ս **Bourguignon F. and Morrisson C.** The size distribution of income among world citizens, 1820-1990, *American Economic Review*, 2002. September, էջ 727-744, **Milanovic B.** Global income inequality by the numbers: in *History and now – an overview*. World bank, World Bank's Research Department, Washington, 2013, **Pinkovskiy M., Sala-i-Martin X.** Parametric estimations of the world distribution of income. Working Paper 15433, National Bureau of Economic Research, October 2009:

² Տե՛ս **Dollar D.** Globalisation, Inequality and Poverty Since 1980, *The World Bank Research Observer*, Vol. 20, Issue 2, 2005. էջ 145-175, **Sutcliffe B.** World inequality and Globalization. *Oxford review of economic policy*, Vol. 20, № 1, 2004, **Dowrickand S., Akmal M.** Contradictory Trends in Global Income Inequality: A Tale of Two Biases. The University of Hong Kong, School of Economics and Finance, Discussion Paper, № 355, 2002:

տարբեր երկրների տվյալների որակական տարբերությունների պատճառով: Երկրից երկիր տարբերվում են նաև հասարակական բարիքները: Բացի այդ, մեկ շնչի հաշվով եկամտի վիճակագրությունը կարող է խեղաթյուրվել ընտանիքների չափերի տարբերության հետևանքով առաջացած մասշտաբի ազդեցության պատճառով:

Երկրորդ՝ գլոբալացումը ներառում է այնպիսի երևույթների շրջանակ, որոնք ունեն տարբեր հետևանքներ: Այսպես, «այլ հավասար պայմանների դեպքում» տնտեսական ինտեգրացիան տարբեր հետևանքներ կարող է թողնել զարգացող երկրների տնտեսությունների վրա աշխարհագրական դիրքի պատճառով: Տնտեսական վերափոխումները, առևտուրը և ներդրումները չեն կարող աղքատության դեմ պայքարի արդյունավետ միջոցներ լինել շուկաներից շատ հեռու գտնվող, տրանսպորտային մեծ ծախսեր պահանջող երկրների համար:

Երրորդ՝ գլոբալ անհավասարության կամ աղքատության հաշվարկման այլընտրանքային մեթոդները և վիճակագրական տեղեկատվության աղբյուրները կարող են հանգեցնել տարբեր արդյունքների, հետևաբար նաև՝ երևույթի տարբեր ընկալումների:

Բ. Միլանովիչն առաջարկում է գլոբալ անհավասարության երեք հայեցակարգ: Առաջինի համաձայն՝ անհավասարությունը գնահատվում է երկրներում մեկ շնչին ընկնող ՀՆԱ-ի տարբերությամբ: Գնահատման գործընթացում յուրաքանչյուր երկիր ունի հավասար ներդրում: Երկրորդի համաձայն՝ անհավասարությունը գնահատվում է երկրներում մեկ շնչին ընկնող ՀՆԱ-ի տարբերությամբ՝ յուրաքանչյուր երկրի վերագրելով բնակչության թվին համապատասխան կշիռ: Երրորդ հայեցակարգում շեշտը դրվում է անհատի վրա: Յուրաքանչյուր անհատ աշխարհի քաղաքացիների անհավասարության հաշվարկման մեջ ներառվում է իր փաստացի եկամտով, անկախ երկրից³: Եկամուտների գլոբալ բաշխումը գնահատվում է վիճակագրական ոչ լիարժեք տվյալների հիման վրա: Գնահատելու նպատակով հետազոտողները կիրառում են տարբեր մեթոդներ՝ Էնտրոպիա⁴, պարամետրական⁵, ոչ պարամետրական⁶, GAWA (Geary–Allen World Accounts)⁷: Անհավասարության գնահատման դասական ցուցանիշներից բացի՝ ներառվում են գնահատման նոր ցուցանիշներ⁸: Երկրների եկամուտների համեմատության համար գործող փոխանակային կուրսը, իրական կամ անվանական գնողունակության պարիտետը օգտագործելու դեպքում ստացվում են տարբեր արդյունքներ:

Մեթոդի ընտրությունից կախված՝ գլոբալ անհավասարությունը կամ աղքատության մակարդակը կարող է գնահատվել իրականից բարձր կամ

³ Տե՛ս **Milanovic B.** Global Income Inequality. A Review World Economics. Vol. 7, № 1, January–March 2006, էջ 131:

⁴ Տե՛ս **Capeau B.** and **Decoster A.** The Rise or Fall of World Inequality. Big Issue or Apparent Controversy? Tijdschrift voor Economie en Management, Vol. XLVIII, 4, 2003:

⁵ Տե՛ս **Pinkovskiy M., Sala-i-Martin X.**, նշվ. աշխ.:

⁶ Տե՛ս **Sala-i-Martin X.** The World Distribution of Income (Estimated from Individual Country Distributions), NBER Working Paper 8933, 2002:

⁷ Տե՛ս **Almas I., Sorensen E.** Global Income Inequality and Cost-of-Living Adjustment: The Geary–Allen World Accounts, Institutt for SAMFUNNSØKONOMI, Department of Economics. October 2012:

⁸ Տե՛ս **Sutcliffe B.** World inequality and Globalization. Oxford review of economic policy, Vol 20, № 1, 2004:

ցածր: ՀՆԱ-ն՝ որպես գլոբալ անհավասարության չափման միջոց, ցույց է տալիս անհավասարության ավելի մեծ թվեր, քան տնային տնտեսությունների եկամուտների կամ ծախսերի հիման վրա կատարված հաշվարկները: Պատճառը զարգացած երկրներում հանրային բարիքների առատությունն է և աղքատ երկրներում տնային արտադրանքի սպառման մեծ ծավալները:

Երկրների տարբեր տարիների աղքատության մակարդակների համադրումը բարդանում է ոչ միայն դրանցում աղքատության գծի տարբերության, այլև Համաշխարհային բանկի կողմից աղքատության հաշվարկման մեթոդաբանության փոփոխության պատճառով⁹:

Գլոբալ անհավասարության և աղքատության միտումները: Ժամանակակից տնտեսական պատմությունը վկայում է, որ արդյունաբերական հեղաշրջումից սկսած՝ աշխարհի առաջատար երկրներում կենսամակարդակն արագ տեմպով աճել է, որի հետևանքով զգալիորեն մեծացել է գլոբալ անհավասարությունը:

1980-ականներից սկսած՝ գլոբալացման երրորդ ալիքը լայն հնարավորություններ բացեց զարգացող երկրների, մասնավորապես Ասիայի խիտ բնակեցված երկրների՝ Չինաստանի, Հնդկաստանի, Բանգլադեշի և Վիետնամի համար, որոնք մեկ շնչի հաշվով ապահովեցին տնտեսական աճի ավելի բարձր տեմպեր, քան զարգացած երկրները: 1960-2010 թթ. Արևելյան Ասիայի և Խաղաղօվկիանոսյան ավազանի երկրներում տարեկան միջին կշռված գնողունակության պարիտետով հաշվարկված՝ մեկ շնչի հաշվով աճի տեմպը 2,9-ից դարձել է 8,6 տոկոս (տե՛ս աղյուսակ 1), Հարավային Ասիայի երկրներում՝ 0,6-ից 5,9 տոկոս, իսկ Սահարայից հարավ ընկած աֆրիկյան երկրներում՝ 1,3-ից 2,5 տոկոս: Տնտեսական աճի տեմպերը նվազել են Մերձավոր Արևելքի և Հյուսիսային Աֆրիկայի երկրներում: 2000-2010 թթ. մեկ շնչի հաշվով միջին տարեկան աճի տեմպը զարգացող երկրների համար կազմել է 5,1 տոկոս՝ ի տարբերություն զարգացած երկրների 1,1 տոկոս աճի: Եթե 1960-1980 թթ. աշխարհի բնակչության գերակշռող մաս կազմող 125 երկրների ամենաաղքատ՝ մեկ հինգերորդ խմբի (25 երկիր) բնակչությանը կշռված մեկ շնչի հաշվով տնտեսական աճի տարեկան տեմպը կազմել է 1,8 տոկոս, իսկ ամենահարուստ մեկ հինգերորդ խմբինը՝ 3,3 տոկոս, ապա 1980-1997 թթ. այդ ցուցանիշը կազմել է համապատասխանաբար՝ 4 տոկոս և 1,7 տոկոս¹⁰:

Արդյո՞ք գլոբալացման գործընթացը և տնտեսական աճի բարձր տեմպերը զարգացող երկրներում նպաստեցին աղքատության կրճատմանը: Տեղեկատվության մի շարք աղբյուրներ վկայում են գլոբալացման դարաշրջանում զարգացող երկրներում աղքատության արագ նվազման մասին. 1910-1960 թթ. (50 տարվա ընթացքում) աղքատությունը նվազել է 22 տոկոսով¹¹, 1960-1975 թթ.՝ 8 տոկոսով¹², իսկ 1985-2000 թթ.՝ 25 տոկոսով

⁹ Տե՛ս **Deaton A.** Health, Inequality and Economic Development. Working Paper 8318, National Bureau of Economic Research, June 2001, **Wade R. H.** Is Globalization Reducing Poverty and Inequality? World Development, Vol. 32, № 4, 2004, էջ 567–589:

¹⁰ Տե՛ս Editors: **Gruen D., O'Brien T., Lawson J.** Globalisation, living standards and inequality, Continuing Challenges. Proceedings of a Conference. Reserve Bank of Australia. May 2002, էջ 2:

¹¹ Տե՛ս **Bourguignon F. and Morrisson C.** The size distribution of income among world citizens, 1820-1990. American Economic Review, 2002. September, էջ 727-744:

(34,4-ից հասնելով 13,1 տոկոսի): 1980 թ. ոչ աղքատների սպառման յուրաքանչյուր 10 տոկոս աճի դեպքում աղքատների սպառումն աճել է 18 տոկոսով¹³: Տեղեկատվության այլ աղբյուրների համաձայն՝ զարգացող երկրներում 1960-75 թթ. աղքատությունը նվազել է 13 տոկոսով (51-ից 38 տոկոս), իսկ մեկ շնչի հաշվով եկամուտն աճել է 47 տոկոսով, այն դեպքում, երբ 1985-99 թթ. մեկ շնչի հաշվով եկամուտն աճել է 51 տոկոսով, իսկ աղքատության մակարդակը նվազել է 10 տոկոսով (33-ից 23 տոկոս)¹⁴: Կարծում ենք, այս տվյալների համաձայն՝ աղքատությունը դանդաղ է նվազում, և կասկածելի է, որ գլոբալացումը նպաստում է աղքատության կրճատմանը:

Աղյուսակ 1

Տարեկան միջին կշռված գնողունակության պարիտետով հաշվարկված մեկ շնչի հաշվով աճի տեմպը 1960-2010 թթ. (տոկոս)¹⁵

Տարածաշրջան	1960-1980 թթ.	1980-2000 թթ.	2000-2010 թթ.
Արևելյան Ասիա և Խաղաղօվկիանոսյան ավազան	2,9	6,1	8,6
Եվրոպա և Կենտրոնական Ասիա	---	1,1	5,2
Լատինական Ամերիկա և Կարիբյան ավազան	3,1	0,1	2,6
Մերձավոր Արևելք և Յուսիսային Աֆրիկա	3,2	0,2	2,9
Հարավային Ասիա	0,6	3,0	5,9
Սահարայից հարավ ընկած աֆրիկյան երկրներ	1,3	-0,6	2,5
Զարգացող երկրներ	2,1	3,1	5,1
Բարձր եկամուտով երկրներ	3,9	2,3	1,1

Գլոբալացման նոր դարաշրջանում աղքատության փոփոխության միտումը բացահայտելու նպատակով աղյուսակ 2-ում ներկայացրել ենք Համաշխարհային բանկի հին և նոր մեթոդաբանությամբ գնահատված և տարբեր հեղինակների կողմից հաշվարկված 1980-2008 թթ. աղքատության մակարդակները: Գնահատականները տարբեր են, սակայն նոր մեթոդաբանությամբ կատարված հաշվարկների արդյունքները ցույց են տալիս աղքատության մակարդակի նվազման միտումն ինչպես աշխարհում, այնպես էլ առանձին տարածաշրջաններում: Նշենք, որ գլոբալ աղքատության նվազման գործում մեծ դեր է խաղացել աղքատության մակարդակի կրճատումը Չինաստանում. 1981-2008 թթ. ժամանակահատվածում 84 տոկոսից այն նվազել է 13,1 տոկոսի¹⁶:

¹² Տե՛ս Asian Development Bank, 2002:

¹³ Տե՛ս Institute for International Economics. <http://www.iie.com>

¹⁴ Տե՛ս World Bank. World Development Indicators.

¹⁵ Աղբյուրը՝ Salvatore D. Growth, Poverty and Governance in the Age of Globalization. Fordham University, New York. 2012, էջ 6:

¹⁶ Տե՛ս World Bank, Update of World Bank's Estimates of Consumption Poverty in the Developing World, February 29, 2012:

1980-ականներից սկսած՝ աշխարհում նվազում է ինչպես աղքատության մակարդակը (աղքատների բաժինն ընդհանուր բնակչության մեջ), այնպես էլ աղքատության մեջ ապրող մարդկանց բացարձակ թիվը. 1981 թ. 1937,8 մլն-ից աղքատների թիվն աշխարհում 2008 թ. դարձել է 1289,0 մլն մարդ: Գլոբալ աղքատության նվազումը չի նշանակում, որ այն պակասում է բոլոր տարածաշրջաններում: Սահարայից հարավ ընկած աֆրիկյան երկրներում 1980-ականներից հետո աղքատների թիվն աճել է: 1981 թ. այս երկրներում աղքատները կազմել են 204,9 մլն, 1993 թ.՝ 330,0, իսկ 2008 թ.՝ 386,0 մլն¹⁷: Տնտեսական հաջողություններ գրանցվել են մի քանի երկրում, մասնավորապես՝ Ուգանդայում և Բոտսվանայում: 1960 թ. Աֆրիկային բաժին էր ընկնում աշխարհի ծայրահեղ աղքատների մեկ տասներորդը, 1998 թ.՝ երկու երրորդը, իսկ 2012 թ.՝ կեսից ավելին¹⁸: Սա նշանակում է, որ աղքատության կառուցվածքը փոխվում է, ծայրահեղ աղքատությունը «կենտրոնանում է» Աֆրիկայում:

Աղյուսակ 2

Աղքատության մակարդակը 1980 -2008 թթ.¹⁹

	Համաշխարհ. բանկի հին մեթոդաբան. գնահատված արդյունքներ*	Տարբեր հեղինակների կողմից գնահատված արդյունքներ	Համաշխարհ. բանկի նոր մեթոդաբան. գնահատված արդյունքներ**
Աշխարհ	1985 թ. 33,0 % 1987 թ. 28,0 % 1990 թ. 29,0 % 1999 թ. 23,0 %	1980 թ. 44,0% 1985 թ. 34,4 % 1987 թ. 30,0 % 1990 թ. 25,0 % 2000 թ. 13,1 %	1981 թ. 52,2 % 1993 թ. 40,9 % 2008 թ. 22,4 %
Արևելյան Ասիա և Խաղաղօվկիանոսյան ավազան			1981 թ. 77,2 % 1993 թ. 50,7 % 2008 թ. 14,3 %
Արևելյան Եվրոպա և Կենտրոնական Ասիա			1981 թ. 1,9 % 1993 թ. 2,9 % 2008 թ. 0,5 %
Սահարայից հարավ ընկած աֆրիկյան երկրներ	1993 թ. 39,1 %	1993 թ. 49,7%*	1981 թ. 51,5 % 1993 թ. 59,4 % 2008 թ. 47,5 %
Լատինական Ամերիկա և Կարիբյան ավազան	1993 թ. 23,5 %	1993 թ. 15,3%*	1981 թ. 11,9 % 1993 թ. 11,4 % 2008 թ. 6,5 %
Մերձավոր Արևելք և Յուսիսային Աֆրիկա	1993 թ. 4,1 %	1993 թ. 1,9 %*	1981 թ. 9,6 % 1993 թ. 4,8 % 2008 թ. 2,7 %
Հարավային Ասիա			1981 թ. 61,1 % 1993 թ. 51,7 % 2008 թ. 36,0 %

Աղքատության գիծը սահմանվել է * օրական 1 դոլար, ** օրական 1,25 դոլար:

¹⁷ Տե՛ս **World Bank**. Update of World Bank's Estimates of Consumption Poverty in the Developing World, February 29, 2012:

¹⁸ Տե՛ս World Development Indicators, 2014:

¹⁹ Տե՛ս **World Bank**. Update of World Bank's Estimates of Consumption Poverty in the Developing World. February 29, 2012, **Wade R.** Is Globalization Reducing Poverty and Inequality? World Development Vol. 32, № 4, 2004, էջ 573, **Institute for International Economics**. <http://www.iie.com> էջ 3, **Angus D.** Measuring poverty in a growing world. Review of Economics and Statistics. Vol. 87, № 1, 2005, էջ 1-19:

Աղյուսակ 3-ում ներկայացված 1980-2010 թթ. տնտեսական աճի տեմպի և աղքատության կրճատման տեմպի տարածաշրջանային տվյալները վկայում են, որ Արևելյան Ասիայի և Խաղաղօվկիանոսյան ավազանի, ինչպես նաև Հարավային Ասիայի երկրներում տնտեսական աճի բարձր տեմպերը նպաստել են աղքատության կրճատմանը: Մյուս տարածաշրջանների երկրների համար որոշակի օրինաչափություն չի նկատվում: Տնտեսական աճի տեմպի և աղքատության կրճատման տեմպի միջև եղած կապը բացահայտելու նպատակով 1980-2010 թթ. տվյալների հիման վրա հաշվել ենք այս ցուցանիշների կոռելյացիայի գործակիցը: Կոռելյացիայի 0,93 գործակիցը վկայում է, որ աշխարհի մասշտաբով տնտեսական աճի տեմպերի արագացումը նպաստում է աղքատության կրճատման արագացմանը:

Աղյուսակ 3

1980-2010 թթ. տնտեսական աճի տեմպը և աղքատության կրճատման տեմպն ըստ տարածաշրջանների²⁰

Տարածաշրջան	Տնտեսական աճի տեմպ, %	Աղքատության կրճատման տեմպ, %
Արևելյան Ասիա և Խաղաղօվկիանոսյան ավազան	7,35	62,9
Եվրոպա և Կենտրոնական Ասիա	3,15	1,4
Լատինական Ամերիկա և Կարիբյան ավազան	1,35	5,4
Մերձավոր Արևելք և Հյուսիսային Աֆրիկա	1,55	6,9
Հարավային Ասիա	4,45	25,1
Սահարայից հարավ ընկած աֆրիկյան երկրներ	0,95	4,0

1980-ականներից սկսած՝ բացարձակ աղքատությունն աշխարհում դրսևորում է անկման միտում, մինչդեռ հարաբերական աղքատությունը՝ աճի: Եթե 1960 թ. ԱՄՆ մեկ շնչի հաշվով եկամուտը աշխարհի ամենաաղքատ երկրի (Լեսոտոյի) մեկ շնչի հաշվով եկամտին գերազանցում էր 48,3 անգամ, 10-րդ աղքատ երկրի (Գվինեայի) մեկ շնչի հաշվով եկամտին՝ 27,6 անգամ, ապա 2010 թ.՝ համապատասխանաբար 151,7 և 51,1 անգամ (Կոնգոյի Դեմոկրատական Հանրապետության և Գվինեայի մեկ շնչի հաշվով եկամուտներին): Աշխարհի 20 ամենահարուստ և 20 ամենաաղքատ երկրների մեկ շնչի հաշվով միջին եկամուտների հարաբերությունը 1960 թ. 23,0-ից 2010 թ. դարձել է 43,3 (տե՛ս աղյուսակ 4):

Գլոբալ անհավասարության գնահատականների և միտումների հարցում տնտեսագիտական գրականությունում կարծիքները տարբեր են (տե՛ս աղյուսակ 5): Խ. Ս. Մարտինի հետազոտությունների համաձայն՝ 1970-1998 թթ. գլոբալ անհավասարությունը կրճատվել է²¹, 1970-2006 թթ.

²⁰ Տե՛ս World Development Indicators, 2012:

²¹ Տե՛ս Sala-i-Martin, X. The Disturbing ‘Rise’ of Global Income Inequality, NBER Working Paper 8904, 2002a, Sala-i-Martin X. The World Distribution of Income (Estimated from Individual Country Distributions), NBER Working Paper 8933, 2002b:

Ջինիի ինդեքսը 0,653-ից նվազել է 0,612-ի: Աշխարհի ամենահարուստ 20 տոկոս բնակչության միջին եկամտի հարաբերությունը ամենաաղքատ 20 տոկոսի միջին եկամտին 2000 թ. կազմել է 8,22՝ 1970 թ. 10,32-ի հանդեպ, ամենահարուստ և ամենաաղքատ ղեցիլային խմբերի միջին եկամուտների հարաբերությունը նվազել է 9,3 տոկոսով (28,22-ից՝ 25,70)²²:

Աղյուսակ 4

Իրական գնողունակության պարիտետով գնահատված մեկ շնչի հաշվով եկամտի հարաբերությունը հարուստ և աղքատ երկրներում 1960-2010 թթ.²³

Տարի	ԱՄՆ մեկ շնչի հաշվով եկամուտը՝ ամենաաղքատ երկրի համեմատությամբ	ԱՄՆ մեկ շնչի հաշվով եկամուտը՝ 10-րդ ամենաաղքատ երկրի համեմատությամբ	Մեկ շնչի հաշվով եկամուտը 20 ամենահարուստ երկրներում՝ 20 ամենաաղքատ երկրների համեմատությամբ
1960	48,3	27,6	23,0
1970	47,1	31,0	26,2
1980	47,4	31,3	25,7
1990	51,6	32,5	30,8
2000	73,3	44,6	36,3
2010	151,7	51,1	43,3

Բ. Միլանովիչի գնահատմամբ՝ 1988-1993 թթ. գլոբալ անհավասարությունն աճել է: 1988 թ. աշխարհի ամենահարուստ 5 տոկոսի միջին եկամտի հարաբերությունը ամենաաղքատ 5 տոկոսի միջին եկամտին 78 էր, իսկ 1993 թ.՝ 144²⁴: Հետագա վերլուծություններում հեղինակը եզրակացնում է, որ 2002-2008 թթ. գլոբալ Ջինին նվազել է 1,4 կետով²⁵: Բ. Սաքքլիֆի հետազոտության համաձայն՝ 1980-ից գլոբալ անհավասարությունն աճել է: Աշխարհի ամենահարուստ 10 տոկոս բնակչության միջին եկամուտը ամենաաղքատ 10 տոկոսի միջին եկամտին 1950 թ. գերազանցել է 36,2, իսկ 2001 թ.՝ 47,2 անգամ²⁶: Ֆ. Բուրգինյոնը և Ս. Մորիսոնը գտնում են, որ 1820-1980 թթ. գլոբալ անհավասարությունը դրսևորել է աճի միտում. Ջինիի գործակիցը 1960 թ. 0,635-ից 1980 թ. աճել է մինչև

²² Տե՛ս **Sala-i-Martin X.** The World Distribution of Income: Falling Poverty and ... Convergence Period. The Quarterly Journal of Economics. Vol. CXXI May 2006. Issue 2, էջ 351-397, էջ 384, **Pinkovskiy M., Sala-i-Martin X.** Parametric estimations of the world distribution of income, Working Paper 15433, National Bureau of Economic Research, October 2009:

²³ Տե՛ս **Salvatore D.** Growth. Poverty and Governance in the Age of Globalization. Fordham University, New York. 2012, էջ 9:

²⁴ Տե՛ս **Milanovic B.** True World Income Distribution, 1988 and 1993, First Calculation Based on Household Surveys Alone. The Economic Journal, Vol. 112, Issue 476, 2002:

²⁵ Տե՛ս **Milanovic B.** Global income inequality: current trends, issues of justice and politics. Luxembourg Income Study Center. LIS SUMMER LECTURE Luxembourg, 1 July 2014, էջ 31, **Milanovic B.** Global income inequality by the numbers: in History and now – an overview. World Bank. World Bank's Research Department, Washington, 2013:

²⁶ Տե՛ս **Sutcliffe B.** World inequality and Globalization. Oxford review of economic policy, Vol. 20, № 1, 2004, էջ 20:

0,657-ի: 1980 թ. սկսած՝ անհավասարությունը կայունացել է, որից հետո միջերկրային անհավասարությունը նվազել է, իսկ ներերկրայինը՝ աճել²⁷:

Աղյուսակ 5

Գլոբալ անհավասարության Ջինիի գործակիցը²⁸

	1960	1970	1980	1990	2000	2006	Միտում
Ֆ. Բուրգինյոն, Ս. Մորիսոն (2002)	0,635	0,650	0,657	0,657			Կայուն
Բ. Սաթթլիֆ (2003)			0,667	0,650	0,627		↓
Խ. Ս. Մարտին (2002)		0,657	0,662	0,654	0,633		↓
Բ. Միլանովիչ (2002)			0,628	0,660			↑
Բ. Սաթթլիֆ (2004)	0,545	0,539	0,525	0,536	0,545		↑
Բ. Միլանովիչ (2005)				0,660	0,650		↓
Խ. Ս. Մարտին (2006)		0,653	0,660	0,652	0,637		↓
Մ. Պինկովսկի, Խ. Ս. Մարտին (2009)		0,676	0,666	0,651	0,633	0,612	↓

Գնահատականների տարբեր լինելու պատճառը, կարծում ենք, վերլուծության մեթոդաբանությունների տարբերությունն է: Ս. Մարտինը և Բ. Միլանովիչը 1988-93 թթ. համար ստացել են հակասող արդյունքներ, քանի որ եկամուտների համադրության համար Միլանովիչն օգտագործել է անվանական գնողունակության պարիտետը և հետազոտությունը կատարել է հիմք ընդունելով տնային տնտեսությունների եկամուտներն ու ծախսերը, իսկ Ս. Մարտինն օգտագործել է 1996 թ. իրական գնողունակության պարիտետը և հետազոտությունը կատարել մեկ շնչի հաշվով՝ ՀՆԱ-ի հիման վրա: Միլանովիչը ասիական երկրների բնակչությանը դիտարկել է գյուղ/քաղաք տեսանկյունից: Ս. Մարտինը գծային ժամանակային տրենդի հիման վրա գնահատել է որոշ երկրների բացակայող տվյալները 1970-1998 թթ. և, ի տարբերություն Միլանովիչի, չի ներառել Արևելյան Եվրոպայի անցումային տնտեսությամբ երկրները: Բոբ Սաթթլիֆի հետազոտություններում գլոբալ անհավասարության աճի պատճառը, կարծում ենք, հաշվարկներում բոլոր երկրներին հավասար կշիռներ վերագրելն է: Որոշ հեղինակների աշխատանքներում գլոբալ անհավասարությունը իրականից մեծ է ներկայացվում եկամուտները ոչ թե գնողունակության պարիտետով, այլ ԱՄՆ դոլարով արտահայտված շուկայական փոխանակային կուրսով գնահատելու արդյունքում²⁹:

Կարծում ենք՝ գլոբալ անհավասարությունը գնահատելիս աշխարհի

²⁷ Տե՛ս **Bourguignon F., Morrisson C.** The size distribution of income among world citizens, 1820-1990, *American Economic Review*, 2002. September, էջ 727-744:

²⁸ Ջինիի ինդեքսը անհավասարության վիճակագրական չափանիշ է, որը արժեքներ է ընդունում 0-ից 1 միջակայքից: 0 արժեքը նշանակում է բոլոր անձանց համար հավասար եկամուտ:

²⁹ Տե՛ս **Wade R.** Is Globalization Reducing Poverty and Inequality? *World Development* Vol. 32, № 4, էջ 567-589, 2004:

յուրաքանչյուր բնակչի հավասար մասնակցությունն ապահովելու նպատակով անհրաժեշտ է երկրներին տալ կշիռներ՝ ըստ բնակչության թվաքանակի: Եկամուտների միջերկրային համադրության համար նպատակահարմար է կիրառել գնողունակության պարիտետը, ոչ թե փոխանակային կուրսը: Նման մեթոդաբանության կիրառման դեպքում գլոբալ անհավասարությունը դրսևորում է անկման միտում:

Եկամուտների գլոբալ անհավասարությունը չափելիս եկամուտների ներերկրային բաշխումները հարաբերականորեն փոքր դեր ունեն: Անհավասարությունը աշխարհի բոլոր բնակիչների միջև հաշվարկվում է ներերկրային և միջերկրային անհավասարությունների հիման վրա: Եկամուտների ներերկրային բաշխումը ներկայացնում է տարբեր դասերի հարաբերակցությունը երկրի ներսում, միջերկրային բաշխումը՝ երկրի դիրքը եկամուտների համաշխարհային բաշխման մեջ: Անձի եկամտի վրա ներգործում են սեռը, կրթությունը և մի շարք այլ գործոններ, բայց գլոբալ անհավասարության տեսանկյունից ամենակարևոր գործոնը այն երկրի դիրքն է (երկրի միջին եկամուտը), որի քաղաքացին է տվյալ անձը:

Աշխարհի մասշտաբով ներերկրային անհավասարությունը որոշակի միտում չի դրսևորում. որոշ երկրներում այն աճել է (Չինաստան, ԱՊՀ երկրներ, ԱՄՆ), մյուսներում՝ նվազել (Վիետնամ, Ուզբեկստան), մինչդեռ զարգացած երկրներում անհավասարությունն աճել է: Եկամուտների անհավասարության աճն այս երկրներում հիմնականում տեղի է ունենում բաշխման վերևի կվինտիլի եկամուտների աճի և ոչ թե ներքևի կվինտիլի եկամուտների անկման հետևանքով³⁰: ԱՄՆ-ում 1979-97 թթ. ամենահարուստ մեկ տոկոս ընտանիքների եկամուտները հարկերի վճարումից հետո աճել են գրեթե 160 տոկոսով, իսկ եկամուտների բաշխման միջին մասում՝ միայն 10 տոկոսով: Ամենաբարձր եկամուտներ ունեցող մեկ տոկոս խմբի ներսում օգուտների մեծ մասը կենտրոնացել է վերևի 0,1 տոկոսի մոտ³¹: Մեծ Բրիտանիայում անհավասարությունն ավելի մեծ է, քան եվրոպական մեծ տերություններում: 2008-2009 թթ. համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամից հետո այն ավելի խորացավ. 2008-2013 թթ. գնաճը Մեծ Բրիտանիայում կազմեց 20 տոկոս. էներգակիրների գներն աճեցին 60, իսկ սննդամթերքինը՝ 30 տոկոսով: Այնտեղ ցածր եկամտով տնային տնտեսությունները ճգնաժամից տուժեցին առավելագույնս³²:

Դեցիլային գործակցով (դեցիլային խմբերի միջին եկամուտների հարաբերությամբ) գնահատելու դեպքում գլոբալ անհավասարությունը ներկայանում է ավելի մեծ, քան Ջինիի գործակցով գնահատելիս: 2005 թ. աշ-

³⁰ Տե՛ս **Senior B.** Fellow, Economic Studies Program “Has Income inequality really increased in US?” The Brookings Institution, January 11, 2007, **Smeeding T.** Globalisation, Inequality and the Rich Countries of the G-20: Evidence from the Luxembourg Income Study (LIS). Globalisation, living standards and inequality. Continuing Challenges. Proceedings of a Conference. May 2002, էջ 179-207:

³¹ Տե՛ս **Wade R.** Is Globalization Reducing Poverty and Inequality? World Development Vol. 32, № 4, 2004, էջ 578, **Borjas J., Ramey A.** Rising wage Inequality in the United State: Cause and Consequences-Time Series Evidence on the Source of Trends in Wage Inequality, American Economic Review, 1995, Vol. 84, Issue 2, էջ 10-16:

³² Տե՛ս **Cribb J., Hood A., Joyce R., Phillips D.** Living Standards, Poverty and Inequality in the UK: Institute for Fiscal Studies. June 2013:

խարհի բնակչության ամենահարուստ 10 տոկոսը ստանում էր աշխարհի եկամուտների 55 տոկոսը, իսկ ամենաաղքատ 10 տոկոսը՝ եկամուտների 0,44 տոկոսը (տե՛ս աղյուսակ 6): Խորացել է եկամուտների բեռնացումը ամենահարուստ դեցիլի ներսում: 2005 թ. աշխարհի բնակչության ամենահարուստ մեկ տոկոսը ստանում էր համաշխարհային եկամուտների 13,4 տոկոսը, 5 տոկոսը՝ 36,5 տոկոսը:

Աղյուսակ 6

Եկամտի բաշխումը 2005 թ.³³

Աշխարհի բնակչության տոկոսը	Գնողունակության պարիտետով հաշվարկված եկամտի (գումարային) տոկոսն աշխարհում	Գերմանիայի օրինակը (եկամտի տոկոսը՝ գումարային)
5	0,14	1,3
10	0,44	3,3
25	1,9	11,1
50	6,6	28,9
80	25,0	60,1
90	45	75
Վերևի 10	55	25
Վերևի 5	36,5	18,4
Վերևի 1	13,4	5,8

Եթե վերջին տասնամյակներում գլոբալ անհավասարությունը դրսևորում է անկման, իսկ աշխատավարձերի անհավասարությունը՝ աճի միտում, ապա դա բնավ զարմանալի չէ, որովհետև նախ՝ տիպիկ զարգացող երկրներում բնակչության ոչ մեծ մասը վարձու աշխատողներ են, տնային տնտեսությունների մեծ մասն ընտրանքում գյուղացիներ են: Հարուստ երկրներում, որտեղ բնակչության գերակշռող մասը վարձու աշխատողներ են, աշխատավարձերի անհավասարության աճը հանգեցնում է եկամուտների անհավասարության աճի: Երկրորդ՝ զարգացած երկրներում աշխատավարձերի բաշխման անհավասարությունը հաճախ չափվում է մինչև հարկումը եղած աշխատավարձով: Լավ արտահայտված պրոգրեսիվ եկամտահարկ ունեցող երկրի եկամուտների անհավասարությունը չի հանրնկնում աշխատավարձերի անհավասարությանը:

Տնտեսագիտական գրականությունում կարծիքներ կան³⁴, որ թեև զարգացող երկրներն ունեն մեկ շնչի հաշվով ՀՆԱ-ի աճի ավելի արագ տեմպ, քան զարգացած երկրները, բայց և այնպես առաջընթացը դանդաղ է ընթանում, և հաջողությամբ զարգացող երկրների եկամուտները առաջիկա շուրջ մեկ հարյուրամյակում չեն հասնի հարուստ երկրների եկամուտներին:

Կարծում ենք, գլոբալ անհավասարության կրճատման ուղիներից են նախ՝ զարգացող երկրներում գլոբալացման առավելություններն օգտա-

³³ Տե՛ս **Milanovic B.** Global income inequality: the past two centuries and implications for 21st century Autumn 2011, էջ 36:

³⁴ Տե՛ս Commonwealth Treasury of Australia 2001, էջ 42-44:

գործելու (նորագույն տեխնոլոգիաների ներդրում, օտարերկրյա ուղղակի ներդրումներ և այլն) միջոցով տնտեսական աճի բարձր և կայուն տեմպերի ապահովումը, երկրորդ՝ աշխատուժի միջազգային միգրացիան, որը բարձրացնում է կենսամակարդակը արտագաղթի երկրում (միգրանտների դրամական փոխանցումները մեծացնում են ամբողջական պահանջարկը և նպաստում տնտեսական աճին, աշխատանքի շուկայում աշխատուժի կրճատումը բարձրացնում է երկրում մնացածների աշխատավարձը, հայրենիք վերադառնալով՝ միգրանտը իր հետ բերում է արտասահմանյան փորձը և գիտելիքները), երրորդ՝ յուրաքանչյուր երկրի կառավարության կողմից իրականացվող եկամուտների վերաբաշխման քաղաքականությունը:

Այսպիսով, գլոբալ անհավասարությունը վերջին 30 տարում նվազել է, որը համաաշխարհային անհավասարության աճի երկարաժամկետ միտումից հետո հուսադրող շրջադարձ է: Եկամուտների անհավասարությունն աշխարհում կրճատվել է, սակայն աղքատության դեմ պայքարը համասեռ չի եղել. այն դեպքում, երբ նախկինում աղքատ մի քանի երկրներ հասել են մեծ հաջողությունների, մյուսներում նույնիսկ գրանցվել է մեկ շնչի հաշվով ՋՆԱ-ի նվազում:

Աղքատության վրա գլոբալացման ազդեցության քանակական գնահատումը: Աղքատության վրա գլոբալացման ազդեցությունը քանակապես գնահատելու նպատակով 214 երկրի 2000-2012 թթ. տվյալների հիման վրա կատարել ենք ռեգրեսիոն վերլուծություն: Ռեգրեսիայի մոդելներում բոլոր փոփոխականների համար օգտագործել ենք 2000-2012 թթ. տվյալների միջինը: Կատարել ենք հետևյալ նշանակումները.

Gini - եկամուտների անհավասարության Ջինիի գործակից,

GDPpc - մեկ շնչի հաշվով ՋՆԱ, ԱՄՆ դոլար,

Pov - աղքատության մակարդակ³⁵, բնակչության տոկոսը,

Fdi - օտարերկրյա ուղղակի ներդրումներ, ԱՄՆ դոլար,

Ex - արտահանում, տոկոսը ՋՆԱ-ի նկատմամբ,

Lexp - կյանքի սպասվող տևողություն, տարի:

Մոդելի հատկորոշումն է.

$$Pov_i = b_0 + b_1 * Fdi_i + b_2 * Gini_i + b_3 * Lexp_i + b_4 * Ex_i + b_5 * GDPpc_i + u_i$$

Նշենք, որ աղքատության, տնտեսական աճի և անհավասարության փոխկախվածությունը բարդ է. աղքատությունն ինքնին կարող է ներգործել տնտեսական աճի վրա: Էնդոգենության և հակադարձ պատճառականության առկայության պատճառով դժվար է աղքատության մոդելի համար լավ հատկորոշում ստանալ: Ուստի մեր հիմնական նպատակն է ստուգել գլոբալացման ներգործությունը աղքատության վրա:

Գլոբալացումը ներկայացնող փոփոխականներ ենք համարել առևտրի ազատականացումը, որը չափվում է արտահանման տոկոսը ՋՆԱ-ի նկատմամբ փոփոխականով և ֆինանսական ինտեգրացիայի ցուցանի-

³⁵ Յուրաքանչյուր երկրի համար դիտարկվել է ազգային աղքատության գծից ցածր ապրող բնակչության տոկոսը:

շը, որը չափվում է օտարերկրյա ուղղակի ներդրումներ փոփոխականով: Աղյուսակ 7-ում ներկայացված են ռեգրեսիոն վերլուծության արդյունքները: Է-վիճակագրությունները գրված են փակագծերում, բոլոր գործակիցները գնահատված են՝ հաշվի առնելով տարացրվածությունը (հետերոսկեդաստիկությունը):

Աղյուսակ 7

**Ռեգրեսիոն վերլուծության արդյունքները.
Կախյալ փոփոխական՝ աղքատության մակարդակ**

Անկախ փոփոխական	1	2	3	4
Fdi	4,97E-10** (2,41)	2,95E-10* (1,85)	4,18E-10** (2,50)	3,28E-10* (2,00)
Gini	0,794*** (4,18)	0,509*** (3,40)	0,525*** (3,32)	0,621*** (3,97)
Lexp		-1,199*** (-7,40)	-0,908*** (-4,39)	-0,598** (-2,56)
Ex			-0,194** (-2,53)	-0,138* (-1,79)
GDPpc				-0,001** (-2,51)
Adjusted R-squared	0,20	0,54	0,47	0,51
White Heteroskedasticity Test F-Statistic	1,16	0,59	0,50	0,50
Probability	0,33	0,74	0,83	0,87
Obs*R-squared	4,67	3,81	3,87	5,04
Probability	0,32	0,70	0,79	0,83
Akaike info criterion	8,31	7,78	7,81	7,74

Նշանակալիության *տասը տոկոս, **հինգ տոկոս, *** մեկ տոկոս մակարդակներ:

Ռեգրեսիայի արդյունքների համաձայն՝ գլոբալացման ազդեցությունը աղքատության վրա միջազգային առևտրի և ֆինանսական գլոբալացման տեսանկյունից տարբեր է: Միջազգային առևտուրը (Ex փոփոխականը) վիճակագրորեն նշանակալի բացասական ազդեցություն ունի աղքատության մակարդակի վրա, մինչդեռ ֆինանսական ինտեգրացիան ունի նշանակալի դրական ազդեցություն: Միջազգային առևտրային կապերի զարգացումը նպաստում է բնակչության կենսամակարդակի աճին և աղքատության կրճատմանը, մինչդեռ ֆինանսական գլոբալացումը մեծացնում է աղքատությունը: Ֆինանսական ազատականացումը զարգացող երկրներում մեծացնում է տնտեսական աճի անկայունությունը, որով և անուղղակիորեն կարող է վնասել աղքատներին: Չարգացող երկրները ավելի մեծ չափով են տուժում համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամերից թեկուզ և այն պատճառով, որ տեղական ֆինանսական շուկաները պակաս առաձգական են:

Մեկ շնչի հաշվով ՀՆԱ-ի գործակիցը բացասական է նշանակալիության հինգ տոկոս մակարդակի վրա. մեկ շնչի հաշվով ՀՆԱ-ի աճը նպաստում է աղքատության կրճատմանը: Եկամուտների անհավասարության

գործակիցը դրական վիճակագրորեն ակնառու է նշանակալիության մեկ տոկոս մակարդակի վրա: Սովորաբար ավելի մեծ անհավասարության երկրներն ունեն ավելի աղքատ բնակչություն:

Այսպիսով, գլոբալացումը երկակի ներգործություն ունի աղքատության մակարդակի վրա. ֆինանսական գլոբալացումը նպաստում է աղքատության աճին, իսկ առևտրի ազատականացումը՝ կրճատմանը: Այնուհանդերձ, գլոբալացումը աղքատությունը որոշող միակ գործոնը չէ: Նախկինում լավ ինտեգրված երկրները, հատկապես Արևելյան Ասիայում, ներառյալ Ճապոնիան և «ասիական վագրերը», ոչ թե պարզապես ազատականացրել են արտաքին ռեժիմը, վերակարգավորել ներքին շուկաները կամ սեփականաշնորհել պետական ձեռնարկությունները, այլ իրենց տնտեսությունն ազատականացրել են աստիճանաբար ու ընտրանքային. դա սկսել են հայրենական արդյունաբերության զարգացմամբ: Հայրենական մրցունակ արդյունաբերության ստեղծմանն ուղղված քաղաքականությունը համաշխարհային տնտեսությանը լավագույնս ինտեգրվելու գրավականներից է:

Եզրակացություններ: 1980-ականներից սկսված գլոբալացման նոր դարաշրջանում.

- զարգացող երկրները, հատկապես ասիական խիտ բնակեցված երկրները, մեկ շնչի հաշվով ապահովեցին տնտեսական աճի ավելի բարձր տեմպեր, քան զարգացած երկրները: Տնտեսական աճի և աղքատության մակարդակի միջև առկա է ուժեղ կոռելյացիոն կապ,

- աղքատության մակարդակն աշխարհում դրսևորում է նվազման միտում: Փոխվում է գլոբալ աղքատության կառուցվածքը. ժայրահեղ աղքատությունը «կենտրոնանում է» Աֆրիկայում: Ամբողջ աշխարհում հարաբերական աղքատությունն աճում է,

- եկամուտների անհավասարությունն աճում է գրեթե բոլոր զարգացած երկրներում, իսկ զարգացող երկրներում անհավասարության որոշակի միտում չի նկատվում,

- աշխարհի յուրաքանչյուր բնակչի հավասար մասնակցությունն ապահովելու նպատակով գլոբալ անհավասարությունն անհրաժեշտ է գնահատել բնակչությամբ կշռված: Բնակչությամբ կշռված գնողունակության պարիտետով հաշվարկված գլոբալ անհավասարությունը դրսևորում է անկման միտում,

- գլոբալ անհավասարության անկման միտումը և երկրների ներսում աշխատավարձերի անհավասարության աճի միտումը միմյանց չեն հակասում,

- դեցիլային գործակցով հաշվարկված, ինչպես նաև՝ բնակչությամբ չկշռված և/կամ շուկայական փոխանակային կուրսով գնահատված գլոբալ անհավասարությունը ներկայացնում է անհավասարության ավելի խորքային պատկեր, քան իրականում կա,

- գլոբացումը ունի երկակի ներգործություն աղքատության մակարդակի վրա. ֆինանսական գլոբալացումը նպաստում է աղքատության աճին, իսկ առևտրի ազատականացումը՝ կրճատմանը:

Բանալի բառեր – գլոբալ անհավասարություն, աղքատություն, տնտեսական աճ, գաղափարային երկրներ, գնողունակության պարիտետ, առևտրի ազատականացում, ռեգրեսիվ վերլուծություն

АЛВАРД ХАРАТЯН – Глобальное неравенство и бедность: современные проблемы. – В работе показаны причины методических трудностей, возникающих при количественной оценке глобального неравенства и бедности. Изучались тенденции глобального неравенства, абсолютной и относительной бедности. Рассчитана корреляционная связь между экономическим ростом и уровнем бедности. С применением многомерных регрессионных моделей выявлено двойное воздействие глобализации на уровень бедности.

Ключевые слова: глобальное неравенство, бедность, экономический рост, развивающиеся страны, паритет покупательной способности, либерализация торговли, регрессионный анализ

ALVARD KHARATYAN – Global Inequality and Poverty: Present-Day Problems. – In this paper, the causes of technical difficulties encountered in quantifying global inequality and poverty are identified. The trends in global inequality, absolute and relative poverty are studied.

The correlation between economic growth and poverty level is calculated. With the use of multivariate regression models a double impact of globalization on poverty is revealed.

Key words: global inequality, poverty, economic growth, developing countries, purchasing power parity, trade liberalization, regression analysis